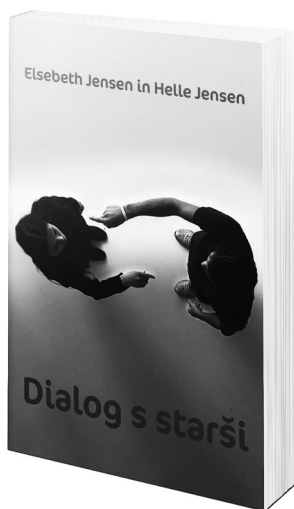

Elsabeth Jensen, Helle Jensen (2011)

DIALOG S STARŠI

Ljubljana: Inštitut za družino Manami. 191 strani.
ISBN 978-961-92870-2-6

Knjiga o sodelovanju med pedagoškimi delavci v vrtcih in šolah ter starši prinaša nova spoznanja o interakcijah, odnosih in otrokovem razvoju. Nastala je na podlagi praktičnih izkušenj, ki sta si jih avtorici pridobili pri delu v razredu in s starši.

Knjiga vsebuje veliko konkretnih idej, kako lahko delo s starši postane vir za boljše in učinkovitejše delo z otroki tako v vrtcu kot v šoli.

Preberemo lahko, da so otroci danes bolj kompetentni, da več razmišljajo o sebi in svojih dejanjih, bolje argumentirajo in so samostojnejši kot nekdaj. Tudi to, da veliko otrok ob vstopu v vrtec ali šolo pričakuje, da se bo njihovo mnenje upoštevalo in da se bodo lahko o vsem pogovarjali in tehtno argumentirali. To je morda za pedagoške delavce zelo pomembno, saj lahko to vzamejo kot pomemben vir. Zakaj? Ker otroci gledajo nase kot na kompetentne in kooperativne partnerje. Je pa to, da nismo bili vzgajani v tem duhu, lahko velik izziv za delo z otroki ali pa ovira.

Prav tako avtorici odločno zapišeta svoj pogled na individualizacijo. Trdita, da jo pogosto vrednotimo negativno, predvsem zato, ker individualizem enačimo z egoizmom. Zato na otroke, ki neradi sodelujejo v projektnih nalogah, prepogosto gledamo kot na egoiste oziroma, kot se izrazita avtorici, zahtevne in asocialne zločince. Strinjam pa se z njima, da različnost otrok odpira veliko možnosti razumevanja in tolmačenja v šolskem vsakdanu.

Avtorici se sprašujeta o vlogi učiteljice v današnjem času. Pravita, da smo v prelomnem času, ko vloge učitelja ali vzgojiteljice ne moremo več samoumevno povezovati z avtoriteto. To seveda pomeni, da si morajo pedagogi za izvajanje svojega poklica pridobiti povsem nove kompetence. Avtorici omenjata osebno avtoriteto, ki si naj bi jo pridobila pedagoginja. Tako v knjigi zelo uspešno pokazeta, tako teoretsko kot praktično, kako lahko v današnjem času razvijamo osebno avtoriteto in kompetence za medčloveške odnose. Menita, da mora imeti v današnjem času profesionalna vzgojiteljica oziroma učiteljica, če hoče biti kos izzivom današnjega časa, kompetence predvsem na treh področjih: pri navezovanju odnosov, dajanju smernic in refleksiji.

Avtorici nazorno podajata svoja znanja o delu s starši. Pri tem ne skoparita s konkretnimi primeri in spodbudami, ves čas z opozorilom, da se to nanaša na danski šolski sistem. A kljub temu lahko pri prebiranju najdemo veliko vzporednic z začetki sprememb tudi v slovenskem šolskem sistemu. Menim, da prinaša knjiga veliko odgovorov na to, kako delati, še zlasti o participacijski vlogi učenca in starša v učnem procesu pomoči.

Vsako poglavje se konča z vprašanji v razmislek. Kot rdečo nit pa si avtorici pri vsakem poglavju postavljata vprašanja: zakaj je delo s starši tako pomembno, kaj je pri delu s starši bistveno in kako lahko to delo izpeljemo.

Avtorici tudi jasno razmejita pojem otrok in učenec. Kadar govorita o otrocih, imata v mislih otroke v vrtcih, ko pa govorita o učencih, mislita na šoloobvezne otroke.

V prvem poglavju pišeta o vzgojiteljicah in učiteljih kot sodelujočih partnerjih v dialogu. Menita namreč, da je temelj za dobro delo s starši sposobnost pedagoginje, da ustvari enakovredne odnose in o strokovnih vprašanjih govori jasno in

nedvoumno. Ključne so njene splošne vrednote in osebne lastnosti, pripravljenost za osebni in poklicni razvoj ter način, kako navezuje odnose. Avtorici se zavedata, da taka vloga dialoškega partnerja za pedagoge ni samoumevna. Zavedata se, da mora imeti učiteljica ali vzgojitelj, ki želi delati v okviru te nove paradigme, dovolj poguma, da se loti svojih temnih strani in negativnih lastnosti. Ob tem opozarjata, da pri tem ne mislita na psihoterapijo za pedagoge, da pa se morajo ukvarjati s svojo osebno rastjo oz. morajo dobro poznati sebe, saj le tako lahko predvidijo svoje reakcije.

V tem poglavju pišeta tudi o pomenu priznanja konfliktov. Prav v tem vidita gonilno silo, saj v skupnost, v kateri živimo, prinašajo dinamiko in razvoj. Menita, da morajo pedagoginje in pedagogi tvegati in biti dovolj odkriti, da pokažejo sami sebe, da bi lahko staršem jasno, s profesionalno in osebno integriteto povedali, kako se počutijo, kaj hočejo in česa ne. Integriteto avtorici razumeta kot celovitost in skladnost med notranjo in zunanjo odgovornostjo. Notranja odgovornost je, po besedah avtoric, odgovornost, kakršno ima posameznik do sebe, zunanja pa tista, ki jo ima človek v razmerju do socialnih in kulturnih vrednot, vladajočih v družbi.

Zelo se strinjam z mislijo avtoric, da mora vsaka pedagoginja in vsak pedagog (socialna delavka, psihoterapevt, delovna terapevtka ipd.) znati usmeriti pogled tudi nase kot na enega od partnerjev v odnosu, sicer se znajde v položaju, ki ne omogoča prav veliko možnosti za spremembo.

Avtorici se zavedata, da bomo kljub menjavi paradigme in kljub zavedanju, da so odnosi za otrokov razvoj zelo pomembni, potrebovali še veliko časa, da bomo svoje znanje prenesli tudi v prakso. Namreč, najprej moramo razviti tako medsebojno kulturo, ki nam bo omogočala, da bomo lahko brez škode pokazali svoje ranljive plati – ne da bi nam pri tem očitali, da povsem brez potrebe raziskujemo svojo notranjost. Zato so v nekaterih danskih vrtcih in šolah začeli uvajati intervizijo, v nekaterih pa celo pošljejo nekaj svojih učiteljic ali vzgojiteljic na supervizijsko izobraževanje, tako da ti lahko potem poučujejo svoje sodelavce.

V drugem poglavju avtorici pišeta o starših kot sodelujočih partnerjih. V ospredje postavljata predvsem starše. Njihovi pogledi na otroka se zelo razlikujejo od mnenja učiteljice oziroma vzgojiteljice.

Pišeta o delu s starši v postmodernej družbi. Tako sta pozornost namenili trem značilnostim, ki danes, po njunem mnenju, pomembno zaznamujejo odnos med starši in pedagogi: demokratizacija v vzgoji, trženje javnega sektorja in multikulturna družba. Pišeta tudi o kolektivistični družini in individualizirani družini, o štirih vzgojnih tipih, o starših iz druge kulture in različnih strategijah integracije ter kulturnih razlikah.

V tretjem poglavju opisujeta, kaj je pri delu s starši ključno. Za lažje razumevanje, kako poteka delo s starši v vrtcu in šoli, najprej podata podrobni pogled na cilje obeh institucij. Pri tem je za slovenski prostor zelo zanimiv danski zakon o socialnem delu. V njem je zapisano, da občina in lokalna skupnost poskrbita za to, da se naloge in ponudbe, ki zadevajo otroke, mladostnike in njihove družine, izvajajo v sodelovanju s starši, in sicer tako, da to spodbuja razvoj, napredek in samostojnost otrok in mladostnikov. Pri delu v osnovni šoli je zanimivo, da imajo poleg »nacionalnih« kurikularnih smernic še t. i. lokalni kurikulum. Tega določijo lokalne oblasti, prav tako pa je predvideno sodelovanje s centri za socialno delo.

V četrtem poglavju avtorici osvetlita različne oblike in potek sodelovanja v šoli in vrtcu, tako vsakodnevne stike in roditeljske sestanke kot prireditve za starše in s starši. Opomnita nas, da že na prvem srečanju tako učiteljice kot starši vnesejo v dialog neizgovorjene predstave in pričakovanja. Zato pravita, da je smotno, da jih čim prej odkrito tematiziramo in si jih pri sebi razjasnimo, da bi se izognili morebitnim predsodkom. V tem poglavju tudi izvemo, da na Danskem poznajo 0. razred oziroma t. i. malo šolo (v Sloveniji smo jo poznali pred uvedbo devetletke), ki traja leto dni in otroka pripravlja na šolo. Izvemo tudi, da se starši opirajo na pisne informacije iz šole oziroma podaljšanega bivanja ter na tedenska pisma, ki jih otroci praviloma dobivajo v prvih letih šolanja. Večina učiteljic priloži tedenskim pismom še tedensko učno pripravo in praktične informacije (domače naloge, načrtovani izleti ipd.). V nadaljevanju avtorici podata primer vodenja prvega roditeljskega sestanka. Tukaj avtorici opozorita na to, da se s starši ne pogajamo in dogovarjamo o vsem, pač pa moramo omogočiti možnost za dialog in skupno sodelovanje s starši. Da skupaj sooblikujemo oziroma si razjasnimo nekatera pravila in splošna načela. Da si damo priložnost slišati drug drugega.

V petem poglavju analizirata pojma sodelovanje in dialog kot osrednja profesionalna pristopa. Opozorita, da imajo ne glede na vse učitelji večjo moč, ker imajo na svoji strani strokovne kompetence kot tudi sistem. Posledica tega je, da s tem, ko imajo v nekem odnosu moč, prevzamejo tudi odgovornost za njegovo kakovost. V nadaljevanju menita, da odnos med učitelji in starši ni le odnos med strokovnjakom in laikom, temveč tudi odnos med odraslimi ljudmi, zato strokovnjak ni v celoti odgovoren za kakovost odnosa. Izhajata iz tega, da ima vsak dialog uvod, jedro in zaključek ter da naj se učiteljica zaveda, da prevzame tudi vlogo gostiteljice, da bi tako zagotovila dobro razpoloženje in ustvarila čim boljši odnos. Kot gostitelj mora biti učitelj pozoren tudi na počutje staršev in paziti, da pridejo vsi do besede in da lahko vsak predstavi svoje stališče. Jasno poudarita: pogoj za dober dialog je vzpostavitev dobrega stika (izjemno pomembno načelo v socialnem delu). Opozarjata na razliko med monologom in dialogom ter med usmerjenostjo v proces in usmerjenostjo v rezultate. Pišeta tudi o kritiki in konstruktivnem konfliktu.

V šestem poglavju pišeta o običajnih pogovornih urah v vrtcu in šoli. Osrednjo pozornost sta avtorici namenili strukturi pogovorov s starši in načinu, kako naj vzgojiteljice opisujejo otroke. V poglavju o pogovornih urah v šoli pa sta se posvetili predvsem evalvaciji, učenčevemu načrtu in srečanjem, na katerih sodelujejo tudi otroci. V tem poglavju izvemo, da na Danskem običajne pogovorne ure v šoli potekajo dvakrat na leto in da se pri tem upošteva zakon o osnovni šoli. Sklene se namreč t. i. učenčev načrt, ki ga lahko razumemo kot sporazum med učitelji, učenci in starši. Hkrati je v omenjenem zakonu zapisano, da otrok pride na pogovorne ure.

V sedmem poglavju z naslovom Problemsko zasnovani pogovori s starši podata praktične primere obravnave, kakor se izražata avtorici, težavnih in kompleksnih pogovorov s starši. Poskušata odgovoriti na vprašanje, kako naj se pedagogi pripravijo na težavnejše pogovore.

V osmem poglavju z naslovom Razreševanje konfliktov v skupini razgrinjata možnosti, kako voditi in strukturirati težaven sestanek s skupino staršev, v kateri zastopajo starši povsem različna mnenja. Tu se mi zdi pomembno, da avtorici opišeta delo s skupino in ne samo s posameznikom in socialno klimo. Menita, da so pedagoginje soodgovorne za kakovost

sodelovanja. Trdita, da morajo biti pedagogi veliko bolj kot prej pripravljeni na to, da temeljito opazujejo sami sebe in svoje vedenje, da se zavedajo, kako nagovarjajo otroke, v kakšnem tonu in s kakšnimi besedami. Šele tako bodo morda izsledili situacije, v katerih so nezavedno prizadeli otroke in poškodovali njihovo integriteto (etika udeležnosti).

V devetem poglavju izvemo, kako ravnati in delati s starši v kriznih obdobjih, kot so smrt v družini, razveze in izgube. Poglavje, ki ga je vredno prebrati, saj poda konkretne praktične nasvete, kako ravnati v takih situacijah.

Deseto poglavje je namenjeno staršem. Predhodna poglavja so bila namreč namenjena temu, na kaj morajo biti pozorni učitelji in vzgojiteljice pri delu s starši, tukaj pa izvemo, kaj morajo upoštevati starši, da bi pripomogli h konstruktivnemu sodelovanju. Avtorici menita, da so za ustvarjanje čim bolj spodbudnega učnega in razvojnega okolja potrebni predvsem angažma staršev, njihovo zanimanje, skrb in ljubezen do njihovega otroka. V tem poglavju avtorici spregovorita tudi o starših kot o enakovrednih partnerjih v dialogu.

V enajstem poglavju zelo jasno in nazorno podata vse teoretske osnove, ki so ju vodile pri njunem razumevanju odnosov v šoli, vrtcu, družini in družbi.

Knjiga, ki jo je vredno prebrati in vzeti v roke večkrat.

Klavdija Kustec